TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. birželio 2 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Su paveldėjimo teise susijusios priemonės – Reglamentas (ES) Nr. 650/2012 – 13 ir 28 straipsniai – Pareiškimo dėl palikimo atsisakymo galiojimas – Įpėdinis, kurio gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje yra teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo – Pareiškimas, paduotas šio įpėdinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teisme“

Byloje C-617/20

dėl *Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen* (Hanzos miesto Brėmeno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) 2020 m. lapkričio 11 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. lapkričio 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje, inicijuotai

T. N.,

N. N.,

dalyvaujant

E. G.,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan, teisėjai I. Jarukaitis, M. Ilešič (pranešėjas), D. Gratsias ir Z. Csehi,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Aguilera Ruiz,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* G. Greco,

* Proceso kalba: vokiečių.

– Europos Komisijos, iš pradžių atstovaujamos S. Grünheid, W. Wils ir M. Wilderspin, vėliau – S. Grünheid ir W. Wils,

susipažinęs su 2022 m. sausio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo (OL L 201, 2012, p. 107) 13 ir 28 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant T. N. ir N. N. inicijuotą bylą dėl prašymo išduoti bendrą paveldėjimo pažymėjimą dėl W. N., E. G. sutuoktinio ir T. N. ir N. N. (toliau – palikėjo sūnėnai) dėdės, palikimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Reglamento Nr. 650/2012 7, 32 ir 67 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(7) reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas vidaus rinkai tinkamai veikti, šalinant kliūtis laisvam asmenų, kurie šiuo metu patiria sunkumų įgyvendindami savo teises tarpvalstybinio pobūdžio paveldėjimo atvejais, judėjimui. Europos teisingumo erdvėje piliečiai turi turėti galimybę iš anksto organizuoti paveldėjimą. Turi būti veiksmingai užtikrintos įpėdinių ir testamentinės išskirtinės gavėjų, kitų palikėjo artimųjų ir palikėjo kreditorių teisės;

<…>

(32) siekiant palengvinti įpėdinių ir testamentinės išskirtinės gavėjų, kurių įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje sprendžiamas ar bus sprendžiamas paveldėjimo klausimas, gyvenimą, šiuo reglamentu bet kuriam asmeniui, kuris pagal paveldėjimui taikytiną teisę gali daryti pareiškimus dėl palikimo, testamentinės išskirtinės arba privalomosios palikimo dalies priėmimo ar atsisakymo arba dėl jo atsakomybės už palikimo skolas apribojimo, turėtų būti leidžiama daryti tokius pareiškimus valstybės narės, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, teisėje numatyta forma tos valstybės narės teismuose. Tai neturėtų trukdyti daryti tokius pareiškimus kitose tos valstybės narės institucijose, kurios pagal nacionalinę teisę yra kompetentingos priimti pareiškimus. Asmenys, nusprendžiantys pasinaudoti galimybe daryti pareiškimus įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, turėtų patys informuoti paveldėjimo klausimus nagrinėjantį ar nagrinėsiantį teismą ar instituciją apie tokių pareiškimų buvimą laikydamiesi paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatytų terminų;

<…>

(67) siekiant užtikrinti, kad tarpvalstybinio pobūdžio paveldėjimo klausimai Sąjungoje būtų sprendžiami greitai, sklandžiai ir veiksmingai, įpėdiniams, testamentinės išskirtinės gavėjams, testamento vykdytojams arba palikimo administratoriams turėtų būti suteikta galimybė lengvai įrodyti savo statusą ir (arba) teises bei įgaliojimus kitoje valstybėje narėje, pavyzdžiui, valstybėje narėje, kurioje yra paveldimas turtas. <…>“

4 Šio reglamento II skyriuje „Jurisdikcija“, be kita ko, yra 4 ir 13 straipsniai.

5 Minėto reglamento 4 straipsnyje „Bendroji jurisdikcija“ numatyta:

„Jurisdikciją priimti sprendimą dėl viso palikimo paveldėjimo turi tos valstybės narės, kurioje mirties dieną buvo palikėjo įprastinė gyvenamoji vieta, teismai.“

6 Reglamento Nr. 650/2012 13 straipsnyje „Palikimo, testamentinės išskirtinės arba privalomosios palikimo dalies priėmimas arba atsisakymas“ nustatyta:

„Be teismo, kuris turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo pagal šį reglamentą, asmens, kuris pagal paveldėjimui taikytiną teisę gali pateikti pareiškimą teisme dėl palikimo, testamentinės išskirtinės arba privalomosios palikimo dalies priėmimo ar atsisakymo, arba pareiškimą dėl atitinkamo asmens atsakomybės apribojimo su palikimu susijusių įsipareigojimų atžvilgiu, įprastinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai taip pat turi jurisdikciją priimti tokius pareiškimus, jei pagal tos valstybės narės teisę tokie pareiškimai gali būti pateikiami teisme.“

7 Reglamento Nr. 650/2012 III skyriuje „Taikytina teisė“, be kita ko, yra 21, 23 ir 28 straipsniai.

8 Šio reglamento 21 straipsnio „Bendra taisyklė “ 1 dalyje numatyta:

„Išskyrus atvejus, kai šiame reglamente numatyta kitaip, visam palikimui taikytina teisė yra valstybės, kurioje palikėjo mirties dieną buvo jo įprastinė gyvenamoji vieta, teisė.“

9 Minėto reglamento 23 straipsnio „Taikytinos teisės taikymo sritis“ 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Pagal 21 arba 22 straipsnius nustatyta teise reglamentuojamas visas palikimo paveldėjimas.

2. Visų pirma ta teise reglamentuojama:

<…>

e) palikimą sudarančio turto, teisių ir pareigų perdavimas įpėdiniams ir atitinkamais atvejais testamentinės išskirtinės gavėjams, įskaitant palikimo arba testamentinės išskirtinės priėmimo arba atsisakymo sąlygas ir pasekmes;

<…>“

10 To paties reglamento 28 straipsnyje „Pareiškimo dėl priėmimo ar atsisakymo galiojimas formos prasme“ nustatyta:

„Pareiškimas dėl palikimo, testamentinės išskirtinės arba privalomosios palikimo dalies priėmimo ar atsisakymo arba pareiškimas, skirtas pareiškimą pateikiančio asmens atsakomybei apriboti, formos prasme galioja, jei jis atitinka:

a) pagal 21 arba 22 straipsnius paveldėjimui taikytinos teisės reikalavimus; arba

b) valstybės, kurioje yra pareiškimą pateikiančio asmens įprastinė gyvenamoji vieta, teisės reikalavimus.“

Vokietijos teisė

11 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas, toliau – BGB) 1942 straipsnyje „Palikimo perėjimas ir atsisakymas“ nustatyta:

„1. Palikimas pereina įpėdiniui, turinčiam teisę į palikimą, su teise jo atsisakyti (palikimo perėjimas).

<…>“

12 BGB 1943 straipsnyje „Palikimo priėmimas ir atsisakymas“ nustatyta:

„Įpėdinis negali atsisakyti palikimo, jeigu jį priėmė arba jeigu yra praleistas atsisakymo terminas; šiam terminui pasibaigus, palikimas laikomas priimtu.“

13 BGB 1944 straipsnyje „Palikimo atsisakymo terminas“ numatyta:

„1. Palikimo galima atsisakyti tik per šešių savaičių terminą.

2. Terminas pradedamas skaičiuoti nuo sužinojimo apie palikimo atsiradimą ir įpėdinio nustatymo pagrindą dienos.

3. Terminas yra šeši mėnesiai, jeigu paskutinė įpėdinio gyvenamoji vieta buvo tik užsienyje arba jeigu įpėdinis termino pradžioje buvo užsienyje.“

14 BGB 1945 straipsnyje „Palikimo atsisakymo forma“ nustatyta:

„Palikimo atsisakoma pateikiant pareiškimą paveldėjimo bylą nagrinėjančiam teismui; pareiškimas turi būti pateikiamas paveldėjimo bylą nagrinėjančio teismo protokolo arba oficialiai patvirtinta forma.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 Nyderlandų pilietis W. N., kurio paskutinė nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Vokietijoje, mirė 2018 m. gegužės 21 d. Brėmene (Vokietija).

16 2019 m. sausio 21 d. E. G., Vokietijoje gyvenanti W. N. sutuoktinė, kreipėsi į *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas, Vokietija), jurisdikciją priimti sprendimą dėl W. N. palikimo turintį teismą, su prašymu išduoti paveldėjimo pažymėjimą, kuriame būtų nurodyta, kad pagal įstatymą ji paveldi tris ketvirtadalius W. N. palikimo, o palikėjo sūnėnai, abu gyvenantys Nyderlanduose, – po vieną aštuntadalį šio palikimo.

17 2019 m. birželio 19 d. raštu minėtas teismas informavo palikėjo sūnėnus, kad vyksta paveldėjimo pagal įstatymą procesas, ir paprašė jų pateikti tam tikrus dokumentus, kad būtų išspręstas palikimo klausimas.

18 2019 m. rugsėjo 13 d. palikėjo sūnėnai *rechtbank Den Haag* (Hagos teismas, Nyderlandai) pateikė pareiškimą dėl palikėjo palikimo atsisakymo; 2019 m. rugsėjo 30 d. jis buvo įtrauktas į to teismo tvarkomą paveldėjimo registrą.

19 2019 m. lapkričio 22 d. raštu *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) persiuntė palikėjo sūnėnams prašymą išduoti paveldėjimo pažymėjimą ir paprašė juos pateikti savo pastabas.

20 2019 m. gruodžio 13 d. nyderlandų kalba surašytu raštu palikėjo sūnėnai *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) pateikė *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas) išduotų dokumentų, susijusių su jų pateiktu pareiškimu dėl palikėjo palikimo atsisakymo, kopijas. 2020 m. sausio 3 d. raštu *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) palikėjo sūnėnams nurodė, kad, nesant vertimo į vokiečių kalbą, nebuvo galima atsižvelgti į jų raštą ir pateiktus dokumentus.

21 2020 m. sausio 15 d. vokiečių kalba parengtu raštu N. N. informavo *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas), kad jo brolis ir jis atsisakė palikėjo palikimo, kad pagal Sąjungos teisę pareiškimą dėl šio atsisakymo kompetentingos teisminės institucijos užregistravo nyderlandų kalba, todėl nagrinėjamų dokumentų vertimas į vokiečių kalbą nebuvo būtinas. Atsakydamas minėtas teismas priminė, kad reikia išversti aptariamus atitinkamus dokumentus ir laikytis terminų, per kuriuos galima atsisakyti palikimo.

22 2020 m. vasario 27 d. nutartimi *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) pagal E. G. prašymą nustatė paveldėjimo pažymėjimui išduoti būtinus faktus ir nutarė, kad palikėjo sūnėnai laikomi priėmusiais palikimą.

23 Palikėjo sūnėnai apskundė šią nutartį ir paprašė pratęsti terminą papildomiems įrodymams pateikti. 2020 m. liepos 30 d. jie pateikė *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) spalvotas *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas) parengtų dokumentų kopijas su vertimu į vokiečių kalbą. Kadangi *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) nesutiko su tuo, kad nebuvo pateikti šių dokumentų originalai, šie jam buvo išsiųsti 2020 m. rugpjūčio 17 d.

24 2020 m. rugsėjo 2 d. nutartimi *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) atmetė ieškinį ir perdavė bylą nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen* (Hanzos miesto Brėmeno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) ir konstatavo, kad dėl to, jog palikėjo sūnėnai per nustatytą terminą neatsisakė palikėjo palikimo, laikoma, kad jie šį palikimą priėmė. Tam, kad pareiškimas dėl palikimo atsisakymo galiotų, nepakanka, kad jurisdikciją turintis Vokietijos teismas būtų tik informuotas apie aptariamą Nyderlandų teisme pateiktą pareiškimą ar kad jam būtų atsiųstos atitinkamų

dokumentų kopijos, vis dėlto būtina, kad minėtas Vokietijos teismas turėtų atitinkamų dokumentų originalus. O šiuos originalus teismas gavo tik pasibaigus BGB 1944 straipsnio 3 dalyje numatytam šešių mėnesių terminui.

25 Tuo atveju, kai pagal Reglamento Nr. 650/2012 13 ir 28 straipsnius įpėdinis pateikia pareiškimą dėl palikimo atsisakymo savo nuolatinės gyvenamosios vietos kompetentingam teismui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, kokios sąlygos turi būti įvykdytos, kad šis pareiškimas, kuris pagal paveldėjimui taikytiną teisę turi būti pateiktas per tam tikrą laikotarpį teismui, turinčiam jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo, būtų laikomas pateiktu laiku.

26 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Vokietijoje yra doktrinos ir jurisprudencijos skirtumų, susijusių su pareiškimo dėl palikimo atsisakymo, pateikto kitos valstybės narės teismui nei tas, kuris iš esmės turi jurisdikciją priimti sprendimą paveldėjimo byloje, galiojimu. Remiantis doktrinoje ir jurisprudencijoje vyraujančia viena nuomone, toks jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turinčiam teismui pateiktas pareiškimas yra galiojantis vien dėl to, kad jis pateikiamas įpėdinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismui.

27 Pagal kitą doktrinoje ir jurisprudencijoje įtvirtintą nuomonę pareiškimas dėl palikimo atsisakymo galioja tik tuo atveju, jeigu jis tinkamai persiunčiamas jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turinčiam teismui arba bet kuriuo atveju apie jį pranešama tam teismui. Šiuo klausimu iš Reglamento Nr. 650/2012 32 konstatuojamosios dalies matyti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas rėmėsi tuo, kad toks pareiškimas gali sukelti pasekmių tik po to, kai apie jį pranešama minėtam teismui. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad Reglamento Nr. 650/2012 13 straipsnyje, kitaip nei Vokietijos teisėje, nėra numatyta įpėdinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismo pareigos informuoti jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turintį teismą apie gautą pareiškimą dėl palikimo atsisakymo.

28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagrindinėje byloje, jei būtų laikomasi šio sprendimo 26 punkte nurodytos nuomonės, pareiškimas dėl nagrinėjamo palikimo atsisakymo būtų laikomas galiojančiu nuo tos dienos, kai palikėjo sūnėnai jį pateikė *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas), t. y. nuo 2019 m. rugsėjo 13 d. Todėl tokiu atveju palikėjo sūnėnai būtų laikęsi BGB 1944 straipsnio 3 dalyje numatyto šešių mėnesių termino palikimui atsisakyti, kuris pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kai įpėdinis sužino apie palikimo perėjimą.

29 Pagal kitą šio sprendimo 27 punkte nurodytą nuomonę pareiškimo dėl nagrinėjamo palikimo atsisakymo galiojimas galėtų priklausyti nuo to, kada teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo, sužino apie šį pareiškimą. Vis dėlto kyla klausimas dėl formos reikalavimų, taikomų tokio pareiškimo galiojimui, ir visų pirma dėl to, ar pakanka informuoti jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turintį teismą apie tokio pareiškimo buvimą, nusiųsti jam atitinkamų dokumentų kopijas arba pateikti informaciją, parengtą šio pareiškimo kalba, o gal, priešingai, būtina šiam teismui nusiųsti kitos valstybės narės teismo parengtų dokumentų, susijusių su atsisakymu, originalus ir patvirtintą vertimą į jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turinčio teismo kalbą.

30 Šiomis aplinkybėmis *Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen* (Hanzos miesto Brėmeno aukštesnysis apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar įpėdinio pareiškimas dėl palikimo atsisakymo, kurį įpėdinis pateikia valstybės narės teismui, turinčiam jurisdikciją pagal įpėdinio nuolatinę gyvenamąją vietą, laikydamasis toje valstybėje taikomų formos reikalavimų, pakeičia kitos valstybės narės teismui, turinčiam jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo mirties atveju, pateiktiną pareiškimą dėl palikimo atsisakymo taip, kad jis laikomas įsigaliojusiu to [pirmojo] pareiškimo pateikimo dieną (substitucija)?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

Ar tam, kad pareiškimas dėl atsisakymo taptų galiojantis, atsisakantysis turi ne tik pateikti formos atžvilgiu galiojantį pareiškimą savo nuolatinės gyvenamosios vietos teismui, bet ir informuoti apie pateiktą pareiškimą teismą, turintį jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo mirties atveju?

3. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, o į antrąjį – teigiamai:
a) ar tam, kad pareiškimas dėl atsisakymo taptų galiojantis, visų pirma tam, kad jis būtų laikomas pateiktu laikantis pateikimo vietoje taikomų šio pareiškimo pateikimo terminų, būtina, kad į teismą, turintį jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo mirties atveju, būtų kreipiamasi valstybėje, kurioje yra šis teismas, vartojama kalba?
b) Ar tam, kad pareiškimas dėl atsisakymo taptų galiojantis, visų pirma tam, kad jis būtų laikomas pateiktu laikantis pateikimo vietoje taikomų šio pareiškimo pateikimo terminų, būtina teismui, turinčiam jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo mirties atveju, persiųsti atsisakančiojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismo dėl atsisakymo išduotus originalius dokumentus su vertimu?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

31 Remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija pažymėtina, kad, vykstant SESV 267 straipsnyje įtvirtintai nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrai, pastarasis nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išnagrinėti jam pateiktą bylą. Atsižvelgiant į tai, Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus (2021 m. spalio 26 d. Sprendimo *PL Holdings*, C-109/20, EU:C:2021:875, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

32 Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su sąlygomis, būtinomis tam, kad atsisakančio įpėdinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismui pateiktas pareiškimas dėl palikimo atsisakymo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 650/2012 13 ir 28 straipsnius, būtų laikomas galiojančiu. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui visų pirma kyla klausimas, ar apie tokį pareiškimą turi būti pranešta teismui, turinčiam jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo, ir, jei taip – kada ir kaip.

33 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2019 m. rugsėjo 13 d. palikėjo sūnėnai savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teisme, t. y. *Rechtbank Den Haag* (Hagos teismas, Nyderlandai), pareiškė atsisakantys palikėjo palikimo. 2019 m. gruodžio 13 d. raštu nyderlandų kalba jie informavo Vokietijos teismą, turintį jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo, apie tokio pareiškimo buvimą ir pridėjo Nyderlandų teismo parengtų dokumentų kopijas. 2020 m. sausio 15 d. jau vokiečių kalba parengtu raštu jie dar kartą informavo Vokietijos teismą apie minėto pareiškimo buvimą. O Nyderlandų teismo parengtų dokumentų vertimą į vokiečių kalbą ir jų originalus Vokietijos teismas gavo tik 2020 m. rugpjūčio 17 d., t. y. pasibaigus paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatytam terminui.

34 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 650/2012 13 ir 28 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pareiškimas dėl palikimo atsisakymo, kurį įpėdinis pateikė savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismui, laikomas galiojančiu, kiek tai susiję su forma, jeigu buvo laikytasi šiame teisme taikytinų formos reikalavimų, ir tam, kad tas pareiškimas galiotų, nebūtina, kad jis atitiktų paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatytus formos reikalavimus.

Dėl esmės

35 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimų matyti, kad, kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant ne tik į nuostatos formuluotę, bet ir jos kontekstą ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą (2018 m. kovo 1 d. Sprendimo *Mahnkopf*, C-558/16, EU:C:2018:138, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija ir 2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *UM (Sutartis dėl nuosavybės teisių perdavimo mirties atveju)*, C-277/20, EU:C:2021:708, 29 punktas).

36 Pirma, dėl nagrinėjamų nuostatų formuluotės ir jų konteksto primintina, kad Reglamento Nr. 650/2012 13 straipsnis yra šio reglamento II skyriuje, kuriame reglamentuojami visi jurisdikcijos paveldėjimo klausimais pagrindai. Remiantis šia nuostata, be teismo, kuris turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo pagal šį reglamentą, asmens, kuris pagal paveldėjimui taikytiną teisę gali pateikti pareiškimą dėl palikimo, testamentinės išskirtinės arba privalomosios palikimo dalies priėmimo ar atsisakymo arba pareiškimą dėl atitinkamo asmens atsakomybės apribojimo su palikimu susijusių įsipareigojimų atžvilgiu, nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai turi jurisdikciją priimti šiuos pareiškimus.

37 Taigi šiame 13 straipsnyje numatyta alternatyvi teismo vieta, kuria siekiama suteikti įpėdiniams, neturintiems nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, kurios teismai turi jurisdikciją priimti sprendimą paveldėjimo klausimais, galimybę pagal Reglamento Nr. 650/2012 4–11 straipsnių bendrąsias taisykles pateikti pareiškimus dėl palikimo priėmimo arba jo atsisakymo valstybės narės, kurioje jie turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teismui.

38 Minėtą jurisdikcijos taisyklę papildo Reglamento Nr. 650/2012 28 straipsnyje įtvirtinta kolizinė norma, įtvirtinta šio reglamento III skyriuje, kuriame reglamentuojama taikytina teisė ir konkrečiai tokių pareiškimų galiojimas, kiek tai susiję su forma. Pagal šį straipsnį tokie pareiškimai, kiek tai susiję su forma, galioja, jeigu pagal jo a punktą laikomasi paveldėjimui taikytinos teisės reikalavimų (*lex successionis*) arba, remiantis b punktu, valstybės, kurioje yra pareiškimą pateikiančio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta, teisės reikalavimų.

39 Iš Reglamento Nr. 650/2012 28 straipsnio formuluotės galima daryti išvadą, kad šia nuostata siekiama pripažinti pareiškimo dėl palikimo atsisakymo galiojimą, kai įvykdomos paveldėjimo teisėje nustatytos sąlygos paveldėjimui taikytinos teisės atveju arba kai įvykdomos palikimo atsisakančio įpėdinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisėje numatytos sąlygos paveldėjimui taikytinos teisės atveju.

40 Šiuo klausimu iš kartu taikomų Reglamento Nr. 650/2012 13 ir 28 straipsnių, matyti, kad, kaip iš esmės savo išvados 58 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šios dvi nuostatos yra glaudžiai susijusios, todėl įpėdinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikcijai priimti pareiškimus dėl palikimo atsisakymo taikoma sąlyga, kad šioje valstybėje galiojančioje paveldėjimo teisėje būtų numatyta galimybė pateikti tokį pareiškimą teismui. Kadangi ši sąlyga įvykdyta, visi veiksmai, kuriuos reikia atlikti tokį pareiškimą norinčio pateikti įpėdinio nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teisme, nustatomi pagal šios valstybės narės teisę.

41 Antra, dėl Reglamentu Nr. 650/2012 siekiamų tikslų pažymėtina, kad tokį šio reglamento 13 ir 28 straipsnių aiškinimą patvirtina jo 32 konstatuojamoji dalis, pagal kurią šių nuostatų tikslas – „palengvinti įpėdinių ir testamentinės išskirtinės gavėjų, kurių įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje sprendžiamas ar bus sprendžiamas paveldėjimo klausimas, gyvenimą“. Šiuo tikslu, remiantis ta pačia konstatuojamąja dalimi, pagal minėtą reglamentą turėtų būti leidžiama bet kuriam asmeniui, turinčiam teisę pagal paveldėjimui taikytiną teisę, pateikti tam tikrus pareiškimus dėl paveldėjimo, įskaitant taip pat pareiškimą dėl palikimo atsisakymo, valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teisėje numatyta forma tos valstybės narės teismuose. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad to paties reglamento 13 straipsniu, siejamu su jo 32 konstatuojamąja dalimi, siekiama supaprastinti įpėdinių ir testamentinės išskirtinės gavėjų veiksmus nukrypstant nuo jo 4–11 straipsniuose nustatytų jurisdikcijos taisyklių (2018 m. birželio 21 d. Sprendimo *Oberle*, C-20/17, EU:C:2018:485, 42 punktas).

42 Be to, tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 650/2012 7 konstatuojamojoje dalyje nurodytas šio reglamento tikslas sudaryti palankesnes sąlygas vidaus rinkai tinkamai veikti, šalinant laisvo asmenų, kurie patiria sunkumų įgyvendindami savo teises tarpvalstybinio pobūdžio paveldėjimo atvejais, judėjimo kliūtis. Būtent Europos teisingumo erdvėje turi būti veiksmingai užtikrintos įpėdinių ir testamentinės išskirtinės gavėjų, kitų palikėjo artimųjų ir palikėjo kreditorių teisės (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 1 d. Sprendimo *Mahnkopf*, C-558/16, EU:C:2018:138, 35 punktą ir 2021 m. liepos 1 d. Sprendimo *Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank*, C-301/20, EU:C:2021:528, 27 ir 34 punktus).

43 Taigi, kiek tai susiję su pareiškimais dėl palikimo atsisakymo, paduotais jurisdikciją turinčiam teismui pagal Reglamento Nr. 650/2012 13 straipsnį, pažymėtina, kad šio reglamento 28 straipsnio b punkte užtikrinama, kad įpėdiniui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje yra teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo, suteikta galimybė būtų veiksminga.

44 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad, atsižvelgiant į ribotą Reglamento Nr. 650/2012 13 straipsnyje nurodytos teismo jurisdikcijos apimtį, bet koks kitas aiškinimas, kuriuo siekiama apriboti pareiškimo dėl palikimo atsisakymo formos galiojimą, visų pirma nustatant paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatytus formos reikalavimus, panaikintų šio reglamento 13 straipsnio ir 28 straipsnio b punkto nuostatų veiksmingumą ir pakenktų šio reglamento tikslams ir teisinio saugumo principui.

45 Taigi, kaip savo išvados 64 punkte pažymėjo generalinis advokatas, Reglamento Nr. 650/2012 tikslo leisti įpėdiniams pateikti pareiškimus dėl palikimo atsisakymo savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje laikymasis reiškia, jog tam, kad tokie pareiškimai būtų laikomi galiojančiais, šie įpėdiniai kitų valstybių narių teismuose neprivalo atlikti kitų formalumų, išskyrus tuos, kurie numatyti valstybės narės, kurioje toks pareiškimas pateikiamas, teisėje.

46 Dėl klausimo, susijusio su minėtų pareiškimų perdavimu teismui, turinčiam jurisdikciją priimti sprendimą paveldėjimo klausimais, reikia pažymėti, kad iš Reglamento Nr. 650/2012 32 konstatuojamosios dalies paskutinio sakinio matyti, jog „asmenys, nusprendžiantys pasinaudoti galimybe daryti pareiškimus įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, turėtų patys informuoti paveldėjimo klausimus nagrinėjantį ar nagrinėsiantį teismą ar instituciją apie tokių pareiškimų buvimą laikydamiesi paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatytų terminų“.

47 Iš šio Reglamento Nr. 650/2012 32 konstatuojamosios dalies paskutinio sakinio visų pirma galima suprasti, kad, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone, būtina, kad apie pareiškimą dėl palikimo atsisakymo, pateiktą valstybės narės, kurioje yra atsisakančio įpėdinio nuolatinė gyvenamoji vieta, teismui, būtų pranešta jurisdikciją priimti sprendimą paveldėjimo klausimais turinčiam teismui. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad nei šio reglamento 13 straipsnyje, nei 28 straipsnyje nenumatytas mechanizmas, pagal kurį valstybės narės, kurioje yra atsisakančio įpėdinio nuolatinė gyvenamoji vieta, teismas perduotų tokius pareiškimus jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turinčiam teismui. Bet šioje 32 konstatuojamojoje dalyje daroma prielaida, kad asmenims, pasinaudojusiems galimybe pateikti tokius pareiškimus savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, tenka pareiga pranešti už paveldėjimą atsakingoms institucijoms apie šių pareiškimų buvimą.

48 Taigi, kadangi Sąjungos teisėje nėra vienodos sistemos, kurioje būtų numatytas pareiškimų dėl palikimo perdavimas jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turinčiam teismui, Reglamento Nr. 650/2012 32 konstatuojamosios dalies paskutinį sakinį reikia suprasti taip, kad pareiškimą dėl palikimo atsisakymo pateikęs asmuo turi imtis būtinų veiksmų, kad jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo turintis teismas sužinotų apie galiojančio pareiškimo buvimą. Tačiau jei šių veiksmų nesiimama per paveldėjimui taikytinos teisės nustatytą terminą, tokio pareiškimo galiojimas negali būti ginčijamas.

49 Taigi įpėdinio pareiškimas dėl palikimo atsisakymo, pateiktas valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismui, laikantis tame teisme taikomų formos reikalavimų, turėtų sukelti teisinių pasekmių teismui, turinčiam jurisdikciją priimti sprendimą dėl paveldėjimo, jei šis žinojo apie tokio pareiškimo buvimą, ir tokiam pareiškimui netaikomi papildomi paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatyti formos reikalavimai.

50 Nagrinėjamu atveju iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos informacijos matyti, kad palikėjo sūnėnai Nyderlandų teismui pateikė pareiškimą dėl palikėjo palikimo atsisakymo, laikydamiesi šiame teisme taikytinų formos reikalavimų, ir kad *Amtsgericht Bremen* (Brėmeno apylinkės teismas) apie šį pareiškimą sužinojo prieš priimdamas sprendimą dėl paveldėjimo. Todėl atrodo, kad šis teismas turėjo atsižvelgti į minėtą pareiškimą, nepaisydamas to, ar buvo laikomasi kitų reikalavimų arba paaiškinimų, kuriuos šis Vokietijos teismas laikė būtinais, kad toks pareiškimas būtų laikomas galiojančiu. Iš tiesų, kaip matyti iš Reglamento Nr. 650/2012 67 konstatuojamosios dalies, įpėdiniams turėtų būti suteikta galimybė lengvai įrodyti savo statusą ir (arba) teises bei įgaliojimus, kad „tarpvalstybinio pobūdžio paveldėjimo klausimai Sąjungoje būtų sprendžiami greitai, sklandžiai ir veiksmingai“.

51 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 650/2012 13 ir 28 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pareiškimas dėl palikimo atsisakymo, kurį įpėdinis pateikia savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismui, laikomas galiojančiu, kiek tai susiję su forma, jeigu buvo laikytasi šiame teisme taikytinų formos reikalavimų, ir tam, kad tas pareiškimas galiotų, nebūtina, kad jis atitiktų paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatytus formos reikalavimus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo 13 ir 28 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad pareiškimas dėl palikimo atsisakymo, kurį įpėdinis pateikia savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismui, laikomas galiojančiu, kiek tai susiję su forma, jeigu buvo laikytasi šiame teisme taikytinų formos reikalavimų, ir tam, kad tas pareiškimas galiotų, nebūtina, kad jis atitiktų paveldėjimui taikytinoje teisėje nustatytus formos reikalavimus.

Parašai.